

Prawo Kanoniczne 2026, 69(2): 169–171

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY-ND 4.0 International) license
<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0>

p-ISSN 0551-911X, e-ISSN 2353-8104

Received: 22 March 2026

Accepted: 24 March 2026

Published: 25 June 2026

<https://doi.org/10.21697/pk.2026.69.2.09>

KS. JAN DOHNALIK

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

e-mail: j.dohnalik@uksw.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0003-0674-2921>

Doktorat mgr lic. Agaty Dominiki Matuli

17 grudnia 2025 roku przed Radą Dyscypliny Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej pt. Świadek w obowiązującym prawodawstwie Kościoła łacińskiego, napisanej przez mgr lic. Agatę Matulę, pod kierunkiem ks. dr. hab. Marka Saja, prof. UKSW. Sesji Rady Dyscypliny przewodniczył Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, ks. dr hab. Dariusz Borek, prof. UKSW.

Po zaprezentowaniu przez promotora sylwetki Doktorantki, pani mgr lic. Agata Matula przedstawiła główne założenia przedstawionej dysertacji doktorskiej oraz podstawowe pytania badawcze.

Doktorantka podkreśliła, że podjęła się zbadania tematu świadka w kontekście prawa Kościoła łacińskiego. Sam termin świadek jest wieloznaczny już na poziomie językowym, ale również w kontekście teologicznym i prawnym. W Kościele katolickim świadectwo jest z jednej strony kategorią teologiczną, głęboko zakorzenioną w Piśmie Świętym i Tradycji, a istotę tożsamości każdego chrześcijanina stanowi bycie świadkiem Zmartwychwstałego Chrystusa i świadczenie o nim swoim życiem. Z drugiej strony jest to także kategoria prawna, precyzyjnie uregulowana i niezbędna do zapewnienia porządku, pewności prawnej i sprawiedliwości w doczesnej strukturze Kościoła. Świadek w Kodeksie Prawa Kanonicznego występuje w trzech

wymiarach: jako świadek wiary, świadek w sądzie i świadek czynności prawnych.

Wychodząc od tych założeń, Doktorantka postanowiła zbadać, jakie normy dotyczące szeroko rozumianego bycia świadkiem ustanowił kościelny ustawodawca. Głównym celem badawczym było ukazanie świadka w różnych obszarach prawa kanonicznego i wymogów stawianych przez prawo, by ważnie i godziwie pełnić tę funkcję. Na gruncie prawa kanonicznego nie było dotychczas kompleksowego opracowania, które ukazywałoby wielowymiarowość figury świadka w tym porządku prawnym. W pracy zastosowano przede wszystkim metodę dogmatyczno-prawną, polegającą na analizie źródeł prawa kanonicznego, przede wszystkim Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku, stanowiącego podstawę źródłową opracowania. W zależności od omawianego problemu badawczego wsparto się również analizą porównawczą oraz odniesieniami historycznymi.

Dysertacja została podzielona na cztery rozdziały. Rozdział pierwszy dotyczy roli i zadań świadka podczas sprawowania trzech sakramentów świętych: chrztu, bierzmowania i małżeństwa. Rozdział drugi stanowi teoretyczno-prawną analizę roli świadka w prawie procesowym – została wprowadzona jego definicja, a także omówiono następujące zagadnienia: podstawową zdolność do bycia świadkiem, obowiązek mówienia prawdy, wzorcową procedurę przeprowadzania dowodu ze świadków w zwyczajnym procesie spornym oraz badanie wiarygodności świadków przez sędziego. Rozdział trzeci stanowi kontynuację rozważań na temat świadka w prawie procesowym w kontekście konkretnych procesów kanonicznych, jakimi są: procesy w sprawach małżeńskich, postępowanie dotyczące nieważności święceń, proces karny sądowy i karno-administracyjny oraz postępowanie kanonizacyjne. Wreszcie w rozdziale czwartym zostały przedstawione inne okoliczności, w których ustawodawca przewidział udział świadków. Są to m. in.: zawiadomienie o dekrete, rezygnacja z urzędu, a także wydalenie z instytutu zakonnego.

Autorka pracy doktorskiej doszła do następujących wniosków: w wymiarze sakramentalnym świadek jest aktywnym uczestnikiem aktów eklezjalnych. Sakramenty nie są bowiem prywatnymi aktami

pobożności, ale celebracjami całej wspólnoty. I choć zadania świadków różnią się w zależności od sprawowanego sakramentu, to w ich obecności wyraża się teologiczna prawda o Kościele jako komunii. Ponadto kluczowym obszarem, w którym występuje świadek, jest kanoniczne prawo procesowe. Zeznania świadków są jednym z najważniejszych i najczęściej wykorzystywanych środków dowodowych. Świadek stanowi osobowe źródło dowodowe, którego zadaniem jest pomoc sędziemu w dotarciu do prawdy obiektywnej i osiągnięciu pewności moralnej – stanu wymaganego do wydania sprawiedliwego wyroku. Natomiast w najszerszym i najbardziej podstawowym sensie, prawo kanoniczne wykorzystuje postać świadka w sposób analogiczny do innych systemów prawnych – jako narzędzie do udowodnienia zaistnienia określonych faktów i czynności prawnych. Podstawowa zdolność do postrzegania zdarzeń za pomocą własnych zmysłów oraz do zakomunikowania tych obserwacji, stanowią kluczowy warunek, by dana osoba mogła stać się gwarantem autentyczności zdarzenia prawnego wobec całej wspólnoty Kościoła.

Recenzentami przedstawionej dysertacji byli: ks. dr hab. Krzysztof Mikołajczuk, prof. KUL, ks. dr hab. Robert Kantor, prof. UPJP2 oraz ks. dr hab. Wiesław Kraiński, prof. UMK. Każdy z recenzentów ukazał pozytywne walory pracy oraz przedstawił pewne uwagi krytyczne, do których Doktorantka odniosła się w trakcie obrony. W końcowych wnioskach wszyscy recenzenci ocenili dysertację jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawom doktorskim, zarówno pod względem merytorycznym, jak i formalnym. W czasie obrony Doktorantka opowiedział wyczerpująco na zadawane pytania i wyjaśniła przedstawiane wątpliwości.

Rada Dyscypliny Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy, opinie recenzentów oraz pozytywną konkluzję obrony nadała pani mgr lic. Agacie Matuli stopień naukowy doktora nauk społecznych w dyscyplinie prawo kanoniczne.